

נוהל קבלת ספרי תורה בכותל המערבי

1. כללי

מדיניות רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים והקרן למורשת הכותל המערבי לקבל ספרי תורה מהודרים ושימושיים מבחינת גודל ומשקל לטובת פוקדי הכותל המערבי. ישנם תורמים אשר מעוניינים לתרום ספר תורה לשימוש ציבור המתפללים הפוקדים את הכותל אולם פעמים מציעים ספרי תורה שאינם מהודרים ומתאימים די הצורך.

2. מטרת הנוהל

2.1 מטרת הנוהל לקבוע את הקריטריונים לקבלת ספרי תורה לכותל המערבי.

3. קבלת ספרי תורה

3.1 תנאי סף לתרומת ספרי תורה

- 3.1.1 ניתן לתרום ספרי תורה בנוסח אשכנזי או ספרדי. עם זאת, הספר התורה להיות ברמת "כתיבה תמה" כמפורט בנספח א' להלן.
- 3.1.2 על מנת להתאים את גודל הכתב לשימוש כלל המתפללים ולהקל על הקריאה, גובה הקלף לא יפחת מ- 36 ס"מ ולא יותר מ- 42 ס"מ.
- 3.1.3 משקל הספר יהיה נמוך ככל האפשר ולא יעלה על 14 ק"ג (כולל התיבה). במטרה למנוע נפילה של הספר חס ושלום.

3.2 הסכם מסירת ספר תורה לכותל המערבי-

- 3.2.1 תורם המעוניין לתרום ספר תורה לרשות הקרן נדרש לחתום על טופס מסירת ספר תורה (נספח א.1), בו הוא מאשר כי ספר התורה נתרם לשימוש הרבים וכי הספר עבר את כל ההגהות הנדרשות. בטופס יצוין שם הסופר הסת"ם והמכון שביצע הגהה מטעם התורם, חתימת הסופר ופרטיו ואישורי המכון המקוריים.
- 3.2.2 במסגרת הטופס, נדרש התורם לחתום על ייפוי כוחם של רב הכותל המערבי ו/או הקרן לטפל בספר התורה ולעשות בו שימוש כל שיידרש על מנת לזכות בו את הרבים, בהתאם לשיקול דעתם, לרבות השאלתו לגופים/ פרטיים אחרים, ואף לגונזו אם חלילה יפסל באופן שלא יהיה כראוי לתקנו (נספח א.2 להלן).
- 3.2.3 התורם יאשר כי הוא מודע לכך שהקרן נושאת באחריות לשמירת ספר התורה וביטוחו למשך תקופה של 7 שנים וכי הוא פוטר את הקרן מכל חובה בעניין ספר התורה ומוותר מראש על כל טענה או דרישה מהקרן שעשויה לעלות לאחר תקופה זו.
- 3.2.4 עוד יאשר כי הוא מודע לכך שהקרן אינה מחויבת להודיעו בשינויים הנערכים בספר או העברתו מידה לאחר שעברו 7 שנים מיום התרומה. ככל שלא יצלחו ניסיונות יצירת קשר עימו בהתאם לנוהל זה, אף לפני מועד זה.
- 3.2.5 בטופס יובהר לתורם כי הקרן אינה מתחייבת לעשות שימוש בפועל בספרים הנתרמים. וכי אחריותה מסתכמת בקבלתם לידיה והצבתם לרשות המתפללים, ללא התחייבות נוספת מצידה.

- 3.2.6 עוד יובהר לתורם במסגרת הטופס, כי אין בהגשת המסמכים כדי להוות אישור על קבלת התרומה, וכי עד לקבלת הטופס חתום ע"י מי שהוסמך מטעם הרב והקרן (מורשה חתימה) טרם הושלם תהליך קליטת הספר.
- 3.2.7 בנוסף התורם יאשר כי הוא מודע לרשימת תנאי הסף להידור ספר התורה כמפורט בנספח א.3. להלן.
- 3.2.8 למילוי טופס הבקשה לחץ כאן טופס זה יהווה חוזה בעל תוקף משפטי, המחייב הן את הקרן והן את התורם על כל האמור בו לאחר שנחתם.
- 3.3 הגהות**
- 3.3.1 המעוניין לתרום ספר תורה לכותל מתבקש לצרף אישור ממכון מוכר כי לספר נערכה הגהת מחשב המאשרת שאין בו אותיות יתירות, וכן כי לא חסרות בו אותיות, תגים, דיבוקי אותיות או תגים, ניתוקים באותיות או בתגים, מילים מחולקות לשתיים או מילים צמודות שנראות כאחת
- 3.3.2 בנוסף התורם מתבקש להביא אישור ממגיה תלמיד חכם מוסמך, כי לספר התורה נערכה הגהת מגיה מסכמת, וכי בוצעו כל תיקוני הליקויים שנמצאו ע"י ההגהות השונות.
- 3.4 בחינת ספר התורה**
- 3.4.1 לאחר מילוי הטפסים, יבדוק המכון מטעם הקרן ספר התורה כחלק מקבלת תרומת ספר התורה.
- 3.4.2 המכון יבחן עמידה בתנאי הסף לתרומת ספר תורה, ויוודא כי לספר נערכו ההגהות ובוצעו התיקונים הנדרשים כמפורט בסעיפים לעיל, וכי לספר ישנם נוי והידור, מעבר לכשרות הנדרשת על פי ההלכה.
- 3.4.3 בנוסף יערוך המכון בדיקה של הספר בהתאם לפרמטרים שנקבעו כמפורט בנספח א'3 להלן. תוצאות הבדיקה יתועדו בפרוטוקול.
- 3.5 אישור הקרן**
- 3.5.1 לאחר אישור ספר התורה ע"י המכון של הכותל, יחתום סמנכ"ל הקרן למורשת הכותל על טופס הסכמה וייפוי הכח (נספח א'2), בחתימתו יאשר כי קיבל לידיו את ספר התורה, וכי הקרן נושאת באחריות לשמירת ספר התורה וביטוחו למשך תקופה של 7 שנים לפחות, לאחריה הקרן פטורה מכל חובה שהיא בעניין ספר התורה והיא רשאית להעבירו מבעלותה או לגונזו בהתאם לשיקול דעתה על פי מצב הספר או להחזירה לבעליו.
- 3.5.2 לאחר קבלת האישור יועבר הספר לאגף תפעול לצורך קבלת ת.ז ומספר סידורי אשר יוצמד לספר.
- 3.5.3 הפרוטוקול ונספחי חתימת התורם יועברו לעדכון רב הכותל. רק לאחר אישור רב הכותל שהנ"ל עומד בכל התנאים ההלכתיים, יועברו הטפסים לעדכון כלל הגורמים ולעדכון התורם.
- 3.6 מעמד הכנסת ספר תורה**
- 3.6.1 במעמד הכנסת ספר תורה ע"י תורם, הקרן תקצה אולם מאולמות הקרן לטובת סיום כתיבת האותיות בספר התורה.
- 3.7 רישומים**
- 3.7.1 הטופס החתום ישלח לאגף תפעול לצורך עדכוננו במערכת.
- 3.7.2 לאחר עדכון הספר במערכת, יוטבע על גביו המספר הסידורי. באחריות אגף תפעול כי המספר יוטבע הן על גבי פרוכת ספר התורה והן על גבי עצי החיים.
- 3.8 הספר יועבר לבחינת תהליך אירוע "הכנסת ספר התורה". ראה נוהל אירוע הכנסת ספרי תורה.
- 3.9 רישום וטיפול חשבונאי בתרומות ספרי התורה יתבצע בהתאם לנוהל תרומות.

- 4. בקרה שוטפת ואי שימוש בספרי תורה שבלו**
- 4.1 הקרן תמנה אחראי מטעמה לבדיקת הספרים בהתאם לצורך: איכותם, מצבם, והתיקונים הנדרשים להיעשות בהם.
- 4.2 ממצאי הבדיקה יתועדו בטופס ויועברו להנהלת הקרן.

- 4.3 האחראי יערוך רשימת ספרים שהתגלו בהם ליקויים, חוסרים, בלאי וכד' ויביאם לדיון בפני רב הכותל שיחליט על דרכי הטיפול של הליקויים.
- 4.4 הקרן מבחינתה תעשה כל מאמץ לעדכון התורם בעת הוצאה או מסירה של ספר התורה, באמצעות פנייה לכתובת המייל שצוינה על גבי טופס המסירה, ולכל הפחות 4 פניות טלפוניות בפרק זמן שלא יפחת מ- 7 ימי עסקים. אחריות הפנייה בידי אגף תפעול אשר יתעד את הניסיונות שבוצעו ליצירת הקשר ויציינן את שם העובד המבצע ומועד הפניה וכן תצלום פניית הקרן באמצעות כתובת המייל.
- 4.5 אחריות הקרן לעדכון התורם הינה עד לפטירתו. עם זאת, ככל שטרם חלפו 7 שנים מיום קבלת התרומה, יועבר עדכון ליורשים או נאמנים.
- 4.6 במידה ולא צלחו ניסיונות יצירת הקשר עם התורם, רשאית הקרן לגנוז או לתרום ספרי תורה בהתאם לשיקול דעתה, גם ללא הודעה לתורם.

5. אחריות

- 5.1 החתמת התורמים על טופס הסכמה וייפוי כח, העברת הספר לאישור סופר הכותל ולאישור סופי של רב הכותל הינם באחריות מנהל התפעול.
- 5.2 הקרן תכין הסכם מול המשפחות התורמות.
- 5.3 אחריות לתיעוד ספר התורה במערכת, מספורו ותיוגו, וכן עדכון התורם במקרה של מסירה או גניזת הספר הינם באחריות מנהל התפעול.
- 5.4 אחריות לרישום בספר התרומות באחריות מחלקת כספים.
- 5.5

6. נספחים

- 6.1 נספח א.1- טופס מסירת ספר תורה.
- 6.2 נספח א.2- ייפוי כוחו בעניין ספר התורה.
- 6.3 נספח א.3- פרמטרים ותנאי סף לבחינת הידור ספרי התורה.

תאריך _____ :

א.1- טופס מסירת ספר תורה לרחבת הכותל המערבי

1. שם התורם: _____
 כתובת: _____
 טלפון בית: _____ נייד: _____

2. באי כוחו של התורם: (מודגש כי אין צורך בהסכמת שניים מהם ואחד יחשב כב"כ.)
 בא כח 1-
 שם: _____
 כתובת דוא"ל: _____
 טלפון: _____

 בא כח 2-
 שם: _____
 כתובת דוא"ל: _____
 טלפון: _____

 בא כח 3-
 שם: _____
 כתובת דוא"ל: _____
 טלפון: _____

3. הס"ת נכתב עפ"י מנהג: _____
4. סופר הסת"ם הינו: _____ כתובת: _____ טלפון: _____
5. הספר עבר את כל ההגהות הנדרשות בהתאם לנוהל, ובכלל זה:
 - הגהת מחשב המאשרת שאין בו אותיות יתירות, וכן כי לא חסרות בו אותיות, תגים, דיבוקי אותיות או תגים, ניתוקים באותיות או בתגים, מילים מחולקות לשתים או מילים צמודות שנראות כאחת על ידי מכון נבחר.
 - הגהת מגיה מסכמת ממגיה מוסמך. המגיה הינו: _____ טלפון: _____
 - בוצעו כל תיקוני הליקויים שנמצאו ע"י ההגהות השונות.
6. מגיש הבקשה הינו הבעלים של ספר התורה אותו הוא מעוניין לתרום, והוא מעניק את הספר כתרומה לכותל המערבי לצמיתות.
7. ידוע למגיש הבקשה כי כללי הזכאות לתרומת הספר הינם בהתאם להוראות הנוהל, והוא מסכים לכל תנאיו.

_____ חתימת נציג הקרן

_____ חתימת התורם

_____ תאריך

2.א- טופס הסכמה וייפוי כוח בעניין ספר תורה

1. אני הח"מ מייפה את כוחו של רב הכותל המערבי ו/או הקרן למורשת הכותל המערבי לעשות בספר התורה שתרמתי לכותל המערבי לפי הצורך.
2. מטרתי בתרומת ספר התורה לזכות את הרבים והחלטת הרב תיעשה מתוך מטרה לעשות ככל שניתן כדי לזכות בזה את הרבים בכותל המערבי ולפי שיקול דעתו.
3. ספר התורה מוענק בזאת לצמיתות לכותל המערבי כתרומה.
4. אני מודע לתנאי הסף המפורטים בנספח א.3 ועומד בהם.
5. ה"קרן למורשת הכותל המערבי" תשמש כ"גבאיי" בכל הנוגע לספר התורה ובסמכותה להחליט, על פי שיקול דעתה ובהתאם לנהליה ולהנחיות את רב הכותל המערבי, בדבר אופן השימוש בספר התורה, לרבות השאלתו לגופים/ פרטיים אחרים, ואף לגונזו אם חלילה יפסל באופן שלא יהיה שווה לתקנו.
6. ידוע לי כי הקרן נושאת באחריות לשמירת ספר התורה וביטוחו למשך תקופה של 7 שנים בלבד. אני מאשר שהקרן פטורה מכל חובה בעניין ספר התורה ומוותר מראש על כל טענה או דרישה מהקרן שעשויה לעלות לאחר תקופה זו.
7. הריני מאשר בחתימתי כי קראתי והבנתי את נהלי הקרן למורשת הכותל ביחס לספר התורה, השימוש בו, אחזקתו וכל כיוצא בו ואני מאשר לקרן למורשת הכותל המערבי ולרב הכותל לפעול ביחס לספר התורה כאמור בסעיף 5 לעיל.
8. הריני מאשר כי במידה ועל פי שיקול דעת הקרן יידרש לבצע שינויים או תיקונים בספר תורה על מנת שיוכלו לזכות בו את הרבים, ולא יצלחו ניסיונות ליצירת קשר עימו או ב"כ בהתאם לפרטי ההתקשרות שצירפתי, רשאית הקרן להחליט ככל שיידרש בעניין ספר התורה, ואף לתרום או לגנוז את הספר בהתאם לשיקול דעתה הבלעדי, גם ללא הודעה.
9. ידוע לי כי הקרן אינה מתחייבת לעשות שימוש בפועל בספר הנתרם. וכי אחריותה מסתכמת בקבלתו לידיה והצבתו לרשות המתפללים, ללא התחייבות נוספת מצידה.
10. ידוע לי כי אין בחתימתי על הטופס כדי להוכיח על השלמת תהליך קליטת הספר בקרן וכי ככל שיושלם התהליך אקבל על כך הודעה נפרדת.

חתימת התורם או באי כוחו

הנני לאשר כי קיבלתי לידי תרומת ספר תורה לכותל המערבי. וכי הקרן נושאת באחריות לשמירת ספר התורה וביטוחו למשך תקופה של 10 שנים, לאחריה הקרן פטורה מכל חובה שהיא בעניין ספר התורה והיא רשאית להעבירו מבעלותה או לגונזו בהתאם לשיקול דעתה על פי מצב הספר.

נציג הקרן למורשת הכותל המערבי

תפקיד: _____

א.3- פרמטרים ותנאי סף לבחינת הידור ספרי התורה:

1. גובה הקלף

- 1.1 על מנת להתאים את גודל הכתב לשימוש כלל המתפללים ולהקל על הקריאה, גובה הקלף לא יפחת מ-36 ס"מ.
- 1.2 עם זאת, על מנת שמשקל הספר יהיה נמוך ככל האפשר, גובה הקלף לא יעלה על 42 ס"מ, במטרה למנוע נפילה של הספר חס ושלום.

2. הידור בכשרות ספרי התורה

- 2.1 הכתיבה תהא מיושרת צמודה לשרטוט, כלומר, גגי האותיות יהיו על גבי השרטוט ללא מגרעות או חריגות מחוץ לשורה. באותיות הגדולות גגי האותיות יכתבו מעט מעל השרטוט.
- 2.2 סיום כל השורות יהיה צמוד לשרטוט.
- 2.3 גודל האותיות יהיה שווה ככל הניתן.
- 2.4 צורת הכתב והאותיות תהיה אחידה וחלקה ללא בליטות או מגרעות.
- 2.5 הרווח שבין האותיות ובין המילים יהיה שווה ככל הניתן ולא יותר ולא פחות מגודל אות יוד.
- 2.6 הכתב יהיה בריא ולא דק מידי, וכן בחיבורי הירכות יהיה החיבור עב, שמא ייווצרו בו סדקים וניתוקים מרוב שימוש.
- 2.7 לא יהיו כתמי דיו או לכלוכים שונים בכל גודל שהוא על הקלף.
- 2.8 לא יהיו סימני מחיקה גסים ובולטים, או סימונים אחרים שסימן המגיה.
- 2.9 גובה היריעות יהיה אחיד.
- 2.10 השרטוט יהיה מיושר ואחיד.
- 2.11 שהתפירות תהיינה מיושרות ובריאות דיין לשימוש הרב המצוי ברחבת הכותל.

3. תיבת ספר התורה

3.1 ספר תורה ספרדי

- 3.1.1 תיק ספר התורה יהיה נאה מבחינת "זה קלי ואנוהו".
- 3.1.2 יש לוודא כי תיבת ספר התורה עונה על הדרישות שלהלן:
 - מחוברת היטב לספר התורה.
 - חזקה דיה לעמוד בעומס עבודה רב.
 - אינה פוצעת את הידיים של המתפללים בגלל גימור רשלני.
 - בנויה מחומרים קלים על מנת שלא להכביד על ילדי ה" בר מצוה".
- 3.1.3 אין לצרף רימוני ס"ת ואצבעות, מאחר ואין בידי הנהלת הקרן לשמור עליהם שלא ייעלמו. המצרף אביזרים אלו, הרי שברור לו כי לקרן למורשת הכותל המערבי אין כל אחריות עליהן.

3.2 ספר תורה אשכנזי

- 3.2.1 "עצי חיים" או "המעיל" של ספר התורה האשכנזי יהיו נאים מבחינת "זה קלי ואנוהו". (לספר תורה יצורף מעיל לבן לחודש תשרי).
- 3.2.2 יש לוודא כי "עצי החיים" או "המעיל" של ספר התורה עונים על הפרמטרים שלהלן:
 - הם מחוברים היטב לספר התורה.
 - הם חזקים דיים ויעמדו בעומס עבודה רב.
 - המטליות שמאחורי הקלף דבוקות היטב ואינן רופפות.
- 3.3 חובת חריטה על העץ חיים עם שם התורם ולא על צלחות במטרה לעזור לזיהוי עתידי

4. הקפדה הלכתית

- 4.1 ספר התורה יכתב על יריעות משובחות.

- 4.2. היריעות תהיינה ללא נקבים חתכים וטלאים כלל.
- 4.3. כל יריעה תיכתב על 3-4 עמודות לכל הפחות, בדיו שחור מהודר ומאושר, ולא כזה שמתחיל להתאדם.
- 4.4. ספר התורה ייכתב ב"כתיבה תמה", על פי ספרי הפוסקים.
- 4.5. ספר התורה נכתב ע"י סופר אחד ולא יותר. על סופר הסת"ם של הכותל לפגוש את הסופר של ס"ת לפני קבלת ספר התורה ולבחון את יכולותיו וכתיבתו.
- 4.6. הסופר יהיה מוסמך ובקי בהלכות סת"ם, בן תורה ומדקדק במצוות מוסמך על ידי מכון מוכר או רב מוסמך..
- 4.7. יש לשים לב שלא יהיה הסופר שמאלי שחלק מפעולותיו פועל ביד ימין.
- 4.8. הסופר צריך להציג את מקום קניית היריעות עמ"נ לבדוק שאכן עובדו כדן. על הסופר להציג את כל היריעות ואין לסמוך על יריעות בודדות בלבד.
- 4.9. הסופר יהיה בעל ניסיון בכתיבה של לפחות שלושה ספרי תורה.
- 4.10. ספר התורה יעבור שתי הגהות ע"י מגיה מוסמך ובקי המדקדק בהלכות סת"ם (אחת לפני התיקונים וחת לאחריהם).
- 4.11. יש לצרף תוצאת בדיקת המחשב בכתב, כולל דיסק המכיל צילום של כל הס"ת כפי שנסרק במחשב וכן אישור שעבר הגהה מסכמת, הוועדה תבדוק שהתיקונים אכן בוצעו.

5. הידור ונוי

בכותל המערבי קיימת תופעה נדירה, לפחות במחצית מהמניינים מתפללים יחדיו בני כל עדות ישראל – אשכנזים, ספרדים ותימנים, מצב שאינו דומה לבתי הכנסת שהיו לפני קיבוץ הגלויות, בהם נהגו את מנהג הקהילה בלבד, ללא שינוי.

בשל מצב מיוחד זה, לאור השאיפה להגיש לקהל הקדוש ספרי תורה מהודרים ככל הניתן, ומאחר ורבו המנהגים והדעות בין הפוסקים, נדרש כי ספרי התורה של הכותל המערבי יהיו ברמה העונה על דרישות רוב הפוסקים או כולם ככל הניתן, וימנע ככל הניתן מצב של "כשר" ולא מהודר לכתחילה הן בספרי התורה האשכנזים והן בספרי התורה הספרדים.

מצב זה מחייב, שלא יימצאו בס"ת של עדה אחת, מצבים בהם חלק מהפוסקים של עדה שניה פוסלים אפילו בדיעבד. להלן מספר הלכות להידור ולנוי, שיש להקפיד עליהן בכל ספרי התורה ואין כאן הכרעה כמי הלכה אלא רק זהירות כאמור לעיל:

- פרשיות פתוחות וסתומות .
- באות אל"ף שהקוצים של היוד העליונה והתחתונה לא נוגעים בגוף.
- באות ביי"ת שהבסיס בימין תהיה עם עקב בולט היטב, שלא תידמה לכ"ף כפופה.
- באות גימ"ל שרגל ימין תרד נמוך מרגל שמאל.
- באות ווי' לכותבה בעיגול שלא תהיה מרובעת כלל.
- באות ווי' שהקוץ בגגה יהיה קטן ולא גבוה כעובי קולמוס, שלא תשתנה צורתה.
- יש לתייג את הס"ת בתגים בריאים ומחוברים .
- התגין יהיו דקים וזקופים בצורת ז' קטנה. 3 תגין על כל אות ש' עי' טי' ני' זי' גי' צי' קי', ואחד על אות בי' די' קי' חי' הי'.
- באות חיי"ת שיהיה מקל או תג בראשה.
- באות חיי"ת שהחטורת תהיה מעט עבה ושתצא מהקצוות ולא מאמצע הראשים.
- באות יו"ד להקפיד על התגים, כולל קוץ דר"ת.
- באות כ"ף (כפופה \ פשוטה), לכותבה בעיגול שלא תהיה מרובעת.
- באות כ"ף סופית שלא יכנסו תגים או חלקי אותיות לחלל הכ"ף סופית .

- באות למ"ד יהיה הו' שעליה גבוה שלושה קולמוסים ולא כמו י' בלבד.
- באות למ"ד שהרגל תהיה עם ירך ובסיס ככ"ף כפופה.
- באות מ"ם שהגג עם פגימה (ברורה) , בין הכ' והו'. '
- באות מ"ם סופית שהבסיס מרובע בפינות שלא ידמה לסמ"ך.
- באות נו"ן כפופה יש להזהר שלא תהיה בליטה במקום הכיפוף.
- באות עי " ן שירך ימין תהיה מכופפת באמצעיתה.
- באות עי " ן שירכה נכפף אל מתחת לשורה באלכסון ואינה ישרה כבסיס כ' ב. '
- באות צדי"ק כל עדה מחזיקה כמנהגה.
- יש להקפיד על צבע שחור באותיות , ואין להקל בצבע אפור אפילו בתגים.
- יש למחוק את כל סימני העפרון מהקלף בין השורות ובגליון.
- להקפיד שלא יהיה רווח יו"ד בתוך המילים , ולא רווח ג' יודי"ן בין המילים.